

Lapis József

Keresztapám

Másfél óráam van a csatlakozásig. Természetesen vonatról és állomásról lesz szó, eleinte. A helyszín Szerencs pályaudvara, pontosabban a hozzá nagyon közel eső kocsmá, név szerint a Vén Diófa söröző, ami minden bizonnyal a város egyik lehangulatósabb helye. A csapolt sör most is finom, a cigi most is jól esik. Lépj be olvasó velem, és láss, amint a tágas helyiség egy távoli sarokasztalánál üldögélek, a faasztalon kockás terítő, előttem váza, benne művirág és élő barka (tavasz van), mellette hamus, benne halott hamu és haldokló cigaretta. Kezemben tollam egyik vége (a másik a számban), tekintetem kockás füzet lapjaira téved, éppen azokat a sorokat írom, hogy „éppen azokat a sorokat írom, hogy.”

Szerencsről tudni lehet, hogy hegyaljai kisváros, két főbb nevezetességgel, a kevésbé ismert a Rákóczi-ról elnevezett vár, a másik a csokoládé- illetve cukorgyár. Vize, folyója nincsen neki. Kivéve a város mellett elterülő, az itteniek által csak Rétnak nevezett réten átbukdácsoló, az itteniek által csak Pataknak nevezett patakot, ami a jobban értesültek szerint - és, mint rövidesen ki

fog derülni, jómagam pontosan ebbe a kategóriába tartozom - valójában ér, de ez igazából senkit - és jómagam is pontosan ebbe a kategóriába tartozom - sem tud érdekelni. Ellenben ami érdekel, az az, hogy abban az időben, amikor az ember még leginkább a családjával csinál különböző kellemes programokat, keresztapám családjával gyakran lementünk gumibelsővel a Pataknak nevezett erre fürdeni. Természetesen akkor keresztapám még élt, ezt most csak ezért közlöm, mert hogy, mint az első tagmondat időkezeléséből kiderülhet a vájt fülűek számára, manapság már nemigen teszi ugyanezt. Akkor, amikor még élt, és éppen lenn voltunk a pataknál, az öreg megpróbált fejést ugrani egy ígéretes mélységűnek tűnő helyen a vízbe. Hamar kiderült a régi népi bölcsesség mély igazságtartama: a látszat olykor bizony csal. Most is ezt tette. Az egyébként - feltehetőleg Horthy tiszteletére - Miklósnak keresztelt keresztapám keményen megütötte magát a fél méter, tehát nem egészen egy láb mély víz alatt húzódó köveken, de a hazamenetelről igazából hallani sem akart. Pedig akkor még élt.

Biztosan más is mondta már, de én tőle hallottam először arról, hogy az ember reménykedő állat. Gondolom, ezt nem kell bizonyítani azok előtt, akik voltak már emberek, vagy akik reménykedtek már. Nem hiszem, hogy Miklós bátyám, aki mindig beleolvasott minden könyvembe, amikor náluk jártam, és még halála előtt egy nappal is viccelődni szeretett volna velem, mondanom sem kell, kevés sikerrel, az embernek halála előtt egy nappal, amikor már látszik rajta betegségének minden kellemetlen tünete, nem tud túl autentikusan humorizálni, szóval, nem hiszem, hogy Miklós bátyám itt arra gondolt, hogy az embert az különbözteti meg a többi állattól, hogy ő

reménykedik, a tyúk, kacsa, disznó, elefánt meg nem, ezekről nem sok sejtése lehetett ugyanis, nem, ő arra gondolhatott, hogy az ember olyan, aminek szokása a

remény. Mikor ezt mondta, egy nappal a halála előtt, szerintem ő abban reménykedett, hogy nem fog meghalni másnap. Biztosan tudom, hogy ezt az

álláspontját egy órával a halála előtt már nem tudta. Akkor ő már nem reménykedett. Ezzel cáfolt egy másik régi mondást, azt, hogy a remény hal meg utoljára. Keresztapám szeretett cáfolni, sokat is tette, mikor még élt, és tette ezt meghalása közben is.

Azóta nemigen teszi ezt, sem a reménykedést, sem a cáfolást, sem az élést, sem a meghalást. Illetve, ez is olyan dolog, amiről nekem legalábbis, és gyakorlatilag rajtam kívül még nagyjában egészében senkinek sem lehet tudomása. Mint ahogy arról sem, hogy szoktak-e az állatok, a kutya, a macska, az egér, a zsiráf, reményt érezni. Erről szívesen elbeszélgetnék egyszer egy etológussal. Vagy talán inkább egy galambbal, lúddal, szarvassal kellene róla elbeszélgetnem. Sajnos eddig csak keresztapámmal beszélgettem róla, ő pedig már, de hisz tudjátok.

Mennyit ér

Mint a regényben, amit nemrég olvastam. Én, legalábbis, így képzelem el, hogy úgy álltam és néztem felfelé, olyan tágra nyílt szemekkel, mint az őzek, szarvasok és medvék, abban a regényben. Az őzek, a szarvasok, a medvék, és talán még a farkasok is úgy álltak a zenét, tél volt és éj volt, és ők tágra meresztett szemekkel álltak a hóban, őzbarna, szarvasbarna,

medvebarna és talán farkasszürke alakjuk élesen elüt a fehérség hősínétől. És mögöttük, hát persze, jól kivehető az erdő alakját felöltő sötétség. Én legalábbis, így képzelem.

(Azt teszem most, hogy egy regény egy pillanatát képzelem el, és bővitem, és bővitem. Azt teszem most, elképzelem egy életem egy pillanatát, és szélesítem, és szélesítem. Azt teszem most, hogy egy regény és egy élet egy pillanatát összevarrom. És összevarrom.)

Állok éjjel mozdulatlan, és tágra nyílt szemmel nem nézek önmagamra. Volt egy fiatal ember akkor, és felfelé, csak felfelé látott akkor. Mint az állatok (erdő, hó és zene), akkor. Nézték ők a zenét. Nézem én a zenét. A pupillámon át könyörgöm befelé a csillagok dalát.

(Ezt a szót, csillagok, nem kellene leírnom, de tudjuk, hogy ha tiszta az éj, mik vannak ott fenn. Hát ez a szavunk van rá. Ennyi.)

És ez a dal semmi. Szól valamiről? Miről szól? Te is láttad már. Arról. Olyan a formája, mint a semminek. Azért olyan a formája, mert nem véd meg a világtól. De a mozdulatlan csillagmiriádok hangtalan zenéje beárad a lélek minden nyitva felejtett ablakán.

A volt a legszebb szó. Sokkal szebb, mint a van. Mert a van nem létezik. Csak a hullás. De minden, ami volt, olyan, mint a csillagok zenéje, mert olyan a formája, mint a semminek. Annyit ér, mint egy

forint. Egy darab, pici, barna forint, ami olyan apró, hogy egy idő után már csak fáraszt. Olyan apró, hogy az ember visszakérni is szégyelli (még ezzel is föltartja a sort), de nincs pofája borralalóként ott hagyni. Olyan, mint a semmi. Csak a baj van vele.

Mennyit ér egy forint? Annyit ér, mint a csillagok dala. A barátom a minap – folytassuk talán így, a barátom, a minap, azt találta ki, hogy. Hogy. Folytassuk talán így. Szóval hogy kiteszi a kuka alakú perselyét a polcra, és egyforintosokat gyűjt, ha összegyűlik elég, telefont vesz belőle. Vicc. És mégis. Ötlet. És mégsem. És hogy kukában. Ennyit ér egy forint. De hát mégiscsak más azóta. De hát mégis, csak más azóta, hogy már örömmel veszem, ha egyforintost kapok vissza. Van hova vinni. Ott a kuka.

Mikor álltam éjjel mozdulatlan, és tágra nyílt tekintettemmel borultam az ég alá, bedobtam az első kukába a csillagok dalát. Nem tudok mit kezdeni vele. Olyan, mint a szerelem. Mint a szerelem? Remélem ez a hasonlat senkit sem nyugtalanít. Természetesen nem szabad vele egyetérteni. Gyakran én magam sem. Kukába kerül a dal, a szerelem. De talán nincs rossz helyen. Mióta kukába dobálom az egyforintost, nem hogy igyekszem tőle megszabadulni, de úgy fizetek, hogy lehetőleg egyforintossal kelljen visszaadniuk, és úgy érzem,

jogosan tartom fel a sort, otthon vár a kuka, nemes a cél. Hiszen van értelme. Aztán elment persze. Betelt a kuka, és a terv módosult, nagyobb léptékre volt szükség. Azóta újra nem ér semmit az egyforint, nincs már hova vinni. Nincs többé kuka.

Akkor álltam éjjel mozdulatlan, és nem volt hová vinnem a csillagzörejt. Ezért vágtam be az első kukába. Hány szerelmet vágtam már bele hasonló kukákba? De minek tartogassam őket, ha nincs hová vinni. Ha csak a baj van vele. Menjen a szemétbe. Olyan a formája, mint a semmi. A szembogárba zümmögő dal, az egyforint, a szerelem nem véd meg a világtól, ha nincs hová vinni, csak a kukába. És az mennyit ér, hogy amíg ki nem dobom, mégiscsak jelent valamit? Talán nem sokat ér. Talán semmit. De sokszor csak ez van. Sokszor csak a mozdulatlanság van, az erdő, a hó, az éj és a zene, amire rá lehet. Amire jó. Ránézni. Ó az éj, az éj, ha világúrral teli szél perzseli arcunk.

Félek, neked bevallom. Attól félek, hogy úgy lesz a csillagzenével és a szerelemmel is, mint az egyforintosokkal. Hogy ha betelik a kuka, már ez sem lesz. Már ide sem tudom vinni. Már egy pillanatig sem lesz érdemes őket megtartani. És tágra nyitott szemeimben nem tükröződik más, csak az erdő alakú sötét.

